

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 189/2025 vp) täydentämisestä HE 27/2026 vp

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta asiasta.

Täydentävässä esityksessä on kyse siitä, että valtiovarainministeriö voisi HE 189/2025 mukaisin edellytyksin myöntää hyvinvointialueelle lisääaikaa alijäämien kattamiseksi vuoden 2029 loppuun saakka alkuperäisen esityksen, enintään vuoden 2028 sijaan.

Täydentävä esitys on oikeansuuntainen mutta riittämätön ja lisääajan hakeminen vuoden 2030 loppuun saakka tulisi tehdä mahdolliseksi

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jatkossa Hyvil) pitää täydentävää esitystä oikean suuntaisena mutta toteaa sen olevan riittämätön eikä tuo kaikille alueille lain mukaisia toimintaedellytyksiä. Hyvil huomauttaa myös, että täydentävässäkään esityksessä ei ole huomioitu hyvinvointialueiden rahoituslakiin valmisteilla olevia muutoksia, mikä vaikuttaa tilannearvioon.

Hyvinvointialueiden valtionrahoituksen aluekohtaisessa kohdentumisessa on ollut muutoinkin merkittäviä vuosittaisia heilahteluja. Rahoitusjärjestelmä ei ole edelleenkaan alueellisesti ennustettava ja rahoituksen vuosittaiset heilahtelut ovat toistuvasti aiheuttaneet sopeutussuunnitelmien muuttamistarpeita hyvinvointialueilla. Myös tämän rahoitusjärjestelmän ominaisuuden vuoksi lisääaikaa sopeutua tulee antaa vuoteen 2030 saakka.

Tavoite kustannuskehityksen hillitsemisestä on julkisen talouden kannalta sinänsä ymmärrettävä. Täydentävässä esityksessä on arvioitu, että lisääajan jatkaminen enintään vuoden 2030 loppuun saakka tarjoaisi vain marginaalisen parannuksen

alijäämien kattamiseen vaadittavaan nettokustannusuraan. Valtiovarainministeriön mallissa on kuitenkin simuloitu ainoastaan vaadittua keskimääräistä nettokustannusuraa alijäämien kattamiseksi eikä siinä ole huomioitu rahoituslain valmisteilla olevia muutoksia.

Sopeutustoimien toimeenpanemisessa ja niiden vaikutusten realistisuutta arvioitaessa on olennaista merkitystä sillä, millaiselle ajanjaksolle vaadittavien säästötoimien vaikutukset voidaan jaksottaa. Toisaalta arvio valtionrahoituksen aluekohtaisesta vuosittaisesta kehityksestä vaikuttaa suoraan vuosittaisien sopeutustoimien laajuuteen. Tarkasteltavalla alijäämien kattamisen lisäajalla vuoteen 2029 saakka, valtionrahoituksen aluekohtaisessa arvioidussa kehityksessä on nähtävissä merkittävää eriytymistä. Vuosina 2026-2029 osalle alueista rahoituksen ei arvioida kasvavan käytännössä lainkaan ja suurimmillaan rahoituksen kasvun arvioidaan olevan noin kaksin kertainen koko maan rahoituksen kasvuun verrattuna. Kustannustason muutoksen arvioidaan olevan samalla ajanjaksolla noin 8 % ja valtionrahoituksen kasvun ennakoidaan koko maan tasolla olevan hieman tätä pienempää.

Joka tapauksessa alueilla on kannusteet edetä tomissaan ripeästi ja viipymättä. Lyhyt sopeutusaika vaatisi kuitenkin monilla alueilla hyvin voimakkaita toimenpiteitä nopeasti, jotta keskimääräinen kustannusura alijäämien kattamiseksi saavutetaan. Tällä olisi todennäköisesti myös merkittäviä heijastusvaikutuksia alueiden palveluiden järjestämisvastuun toteutumiseen ja siihen liittyviin riskeihin. Alueille tulee varata kohtuullinen aika reagoida myös rahoitusjärjestelmästä tuleviin mahdollisiin äkillisiin vuosittaisiin muutoksiin.

Hyvil katsoo, että lisääajan myöntäminen vuoden 2030 loppuun saakka ei muuttaisi merkittävästi valtion talouden asemaa mutta pienentäisi vuodesta toiseen jatkuvaan talouden sopeuttamiseen ja ennakoimattomaan alueelliseen rahoituksen kehitykseen liittyviä hyvinvointialuekohtaisia riskejä, mikä edesauttaisi talouden tasapainottamista.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Arja Pesonen

ekonomisti